

Sekce dějin farmacie při České farmaceutické společnosti je sice malou, ale zato poměrně aktivní sekci, která sdružuje kromě profesionálů – historiků také členy hledající inspiraci, ponaučení a oborovou reflexi v dobách minulých. Již od svého založení v roce 1969 má naše sekce nepřerušovanou tradici v organizování sympózií z dějin farmacie. Je potěšující, že se nám daří udržovat kontakt se zahraničím, a to zejména aktivní účastí na mezinárodních kongresech z dějin farmacie, které se konají jednou za dva roky. Na posledním z nich, který uspořádali polští kolegové vloni ve Varšavě, se českým historikům z Farmaceutické fakulty UK v Hradci Králové (L. Svatoš, J. Babica, J. Kolda a L. Valášková) podařilo získat 1. místo v soutěži o nejlepší posterové sdělení posterem *Lustgärtlein – Pharmaceutical and Botanical Manuscript from the 18th Century*.

Již probíhající rok 2018 je rokem, kdy si na příč společností připomínáme 100 let od vzniku Československa. Nejinak tomu bude i v naší sekci, která plánuje ve spolupráci se slovenskými kolegy zorganizovat společné česko-slovenské sympóziu z historie farmacie, které se bude konat 19.–20. října 2018 ve slovenském Trenčíně.

Vzniku Československa předcházela desetiletí trvající celospolečenská emancipační snaha, která se projevovala i ve farmacii, kde se věřilo na reformu bez „diktátu“ Vídně. Brzy se ukázalo, že snáze než hluboké vnitřní problémy oboru lze řešit organi-

zační záležitosti. Pro farmaceuty se tak dosažení samostatného státu projevilo především na poli institucionálním – vzniklo samostatné Ministerstvo veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy s komisi, jejichž činnost byla navázána na farmacii, jako např. Lékopisné komise nebo Komise pro sběr léčivých rostlin. Neméně důležitým byl vznik Ústavu pro kontrolu léčiv.

Cíl vybudovat v novém státu lepší farmacii s kvalitnějším vzděláváním a spravedlivějším sociálním prostředím v rámci stavu, který si v počátcích čsl. farmacie společně vytyčily do té doby znesvářené skupiny majitelů a kondicinujících lékárníků, se dařilo prosazovat velice těžko. Ukázalo se, že společný ideál nedokáže překonat každodenní vzájemné spory, které se staly pro prvních 20 let Československa typickými.

Většinu stěžejních úkolů pro obor se v prvních letech Československa nepodařilo vyřešit vůbec. Zmínit lze reformu školství či vydání prvního čsl. lékopisu, které byly realizovány až po 2. světové válce. K odstranění sociálních konfliktů v rámci stavu došlo během socializace lékárenství, ovšem za cenu křivd postihujících tentokrát majitele lékáren.

Klíčový problém, jehož odstranění se protáhlo na téměř tři čtvrtě století, dostala československá farmacie do vínku ještě z Rakousko-Uherska. Byla jím absence lékárnické komory, která by hájila jednak zájmy celého lékárnického stavu, například při prosazování zákonů, ale zároveň by regulovala

svůj stav zevnitř. Jednotlivé skupiny lékárníků byly zastoupeny v různých zájmových uskupeních, např. zaměstnané lékárníky zastřešoval Výbor kondicinujících farmaceutů, majitelé lékáren měli oporu v tzv. grémiích. Chybějící organizace vyjadřující jednotné stanovisko stavu chyběla při řešení mnoha záležitostí: například při reformě farmaceutického školství, jednání o sociálních otázkách, vztahu lékáren vůči nemocenským pojišťovnám atd. Ačkoliv bylo do roku 1938 předloženo několik návrhů k ustanovení lékárnické komory, nepodařilo se myšlenku prosadit. Podmínky pro vytvoření společného orgánu se ještě zhoršily během 2. světové války a centralizované zdravotnictví v následujících 40 letech ze své podstaty tuto aktivitu nepodporovalo. Snahy prvorepublikové farmacie o vznik lékárnické komory byly úspěšně završeny až v roce 1991, kdy na základě zákona ČNR č. 220/1991 Sb. vznikla Česká lékárnická komora.

Česká farmacie za posledních 100 let existovala v několika systémech: od úvodní demokracie prošla dlouhými pěti desetiletími nacistické a komunistické totality, až zakotvila v dnešní podobě demokracie, jejíž jsme všichni svědky a spoluvůrci. Možnost porovnávat a poučit se z předcházejících období by měla být cennou a ceněnou pomůckou pro čelení dnešním i budoucím problémům farmacie.

Mgr. Ladislava Valášková, Ph.D.
České farmaceutické muzeum, Kuks